

27 Lagmansö (D 38)

HERRGÅRDSLANDSKAP

På en halvö omfluten av Bergasjön, Långhalsen och Lillsjön ligger Lagmansö herrgård omgiven av ett storskaligt herrgårdslandskap. Landskapet är mjukt kuperat med natursköna betesmarker med ädellövskog och impediment med ekar. På flera platser står ekar av avsevärd ålder som solitärträd i åkermarken. Till Lagmansö herrgård leder en slingrande väg kantad av en välhållen allé. Långa sträckor är vägen uppbyggd som en hög vägbank i gränsen mellan åker och skogsmark. Merparten av åkermarken på halvön ligger som betesmark år 2017. Själva herrgården är placerad på en udde i Långhalsen.

All bebyggelse på Lagmansö är koncentrerad till herrgårdsanläggningen med underlydande gårdar på långt avstånd utan visuell kontakt med godset. Lagmansö har rötter i en medeltida sätesgård belägen ensam på en ö. Fram till 1600-talet fanns det ytterligare en gård på ön med namnet Österö nära de fornlämningar som finns på ön. Till miljön hör ett yngre järnåldersgravfält som visar att sätesgården föregåtts av en förhistorisk bosättning och en fornborg, Lagmansö skans, med utblick över den forna vattenfarleden. Dessa fornlämningar från yngre järnålder ligger några kilometer öster om huvudgården.

Herrgårdsmiljön är utformad enligt 1700-talets ideal med symmetriskt placerade byggnader. Huvudbyggnaden är från 1659 och ombyggd efter ritningar daterade till 1776 av Fredrik Wilhelm Hoppe. På 1860-talet fick byggnaden det utseende den har idag, med gulbeiga rusticeringar och vit puts. Hoppe ritade även ett mycket ståtligt orangeri, med samma färgsättning som huvudbyggnaden och som ligger i trädgården och bildar en front mot huvudbyggnaden. Under 1700-talet terrasserades gårdsplanen ner mot sjön och från 1762 till 1772 tillkom det fyra flyglar. Vid mangården finns en park och trädgård där det funnits en stor växthusanläggning. Idag finns muren runt trädgården kvar och ett växthus samt den före detta trädgårdsmästarbostaden. Öster om mangården i kanten av en park ligger flera arbetarbostäder från sent 1800-tal med faluröd panel.

Väster om mangården ligger en sluten fyrlängad ekonomigård med ladugård, stallbyggnad och vagnslider. Gården är vitputsad med ljusmålade detaljer och uppförd under sent 1800-tal. I en betesmark intill står ett magasin från 1700-talet. Lagmansö herrgårdsmiljö representerar stora konstnärliga och arkitektoniska värden.

Lagmansö herrgård är från 1659 och ombyggd 1776 enligt ritningar av F. W. Hoppe.

Till herrgården hör ett orangeri ritat av Hoppe.

Ekonomigården består av en stallbyggnad och en firsidig ladugård från 1800-talets andra hälft, vitputsad med gula snickerier.

I en hage nära ladugården står ett magasin från 1700-talet.

Huvudbyggnaden flankeras av fyra flyglar.

VIKTIGA VÄRDEBÄRARE

- Herrgårdsanläggningens byggnader och dess genomtänkta planläggning som bildar en fin helhet. Här ingår Corps-de-logi, ett utsökt orangeri och fyra flyglar placerade på terrasser ner mot sjön.
- Fint utformad ekonomigård som speglar djurhållningens betydelse vid slutet av 1800-talet.
- Timrat magasin från 1700-talet.
- Beteslandskap med solitära ekar och ädelövkog.
- Det öppna odlingslandskapet utan bebyggelse. Smal, slingrande allékantad väg med grusbeläggning och vägbankar.
- Lagmansö skans och gravfält som visar på kontinuitet bakåt i tiden.

ATT TÄNKA PÅ

- Området är riksintresseområde för kulturmiljön.
- Lagmansö bebyggelsestruktur med mangårdsbebyggelse, ekonomibyggnader och arbetarbostäder koncentrerade till ett område inom godset ska bestå.
- Byggnaderna har stora arkitekturhistoriska värden och ska underhållas så att deras karaktär består.
- Odlingslandskapet och de lövträdsdominerade hagmarkerna brukas så att den öppna karaktären består. Eventuell ny bebyggelse får inte placeras i det öppna odlingslandskapet.
- Landskapsbilden ska skyddas.
- Allékantande vägar ska underhållas och bibehålla sin slingrande terränganpassade karaktär.
- Eventuella behov av komplementbyggnader eller tillbyggnader måste övervägas noga och underordnas den befintliga bebyggelsens karaktär.